

لابردنی گومان له سه‌ر میراتی ئافرته‌تی موسلمان

[کوردی - کوردی - kurdish]

ئیدریس مه‌حمود

پیداچونه‌وهی: پشتیوان ساییر عه‌زیز

2014 - 1435

IslamHouse.com

دفع الشبهات عن ميراث المرأة المسلمة

« باللغة الكردية »

إدريس محمود

مراجعة: بثتيوان صابر عزيز

2014 - 1435

IslamHouse.com

لابردنی گومان له سه ميراتی نافرتهی موسلمان

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين، وبعد:

مهسهلهی میراتی نافرته یه کیکه لهو مهسه لانهی که نه یارانای نایینی ئیسلام به حیسابی خویان کردوو یانه به به لگهی به که م سه یرکردنی ئیسلام بو نافرته و ریزلی نه گرتنی، وه له رۆژنامه و گوڤار و تهله فزیونه کانه وه بانگه شهی ئه وه ده کهن و ئه وه به گوپی نافرته تاندا ده چرپینن که ئیسلام له مهسهلهی میراتیدا ستهمی له نافرته کردوو، بیگومان ئه و که سانه به هه له تیگه یشتون، هوکاری ئه و به هه له تیگه شتنه ش ده گه رپته وه بو ئه وهی که ئه و جوړه که سانه ئه و ئایه تهی قورئانیان بیستوو که خوای گه و ره ده فه رموویت:

﴿يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِيَيْنِ﴾ [النساء: ١١].

واته: خوا ئاموژگار بیتان ده کات له باره ی منداله کانتانه وه که بو نیرینه دوو هیندهی میینه هیه . ئیتر هاتوون ئه م ئایه ته بیان

کردوو به رېسايه کی گشتی (قاعدة عامة) و به سهر هه موو ئه و
 حاله تاندا گشتگيريان کردوو که تييدا ئافرهت ميراتي
 وهرده گريت، بيگومان ئه م کاره يان هه له يه کی گه وره يه چونکه
 ئه و که سانه ده بوايه سهرنجی هه موو ئه و ئايه تاندا يان بدايه که
 له باره ی ميراتي ئافره ته وه دابه زيون و پاشان ئايه ته کانيان
 له گه ل يه کتردا به راورد بکرديا، بيگومان ئه و کاته بويان
 ده رده که وت که ئيسلام به دادپهروه رانه ترين شيواز به شه ميراتي
 ئافره تي دياری کردوو به پيچه وانه ی ياسا مرو فکرده کانه وه که
 به هيچ شيويه که نه يانتوانيوه و ناشتوانن به و شيويه حه قی
 ميراتگری به ئافرهت بدن، به لام ئه و که سانه ی که ده لين ئيسلام
 سته می له ئافره تان کردوو که سانیکي دل نه خو شن و له بيانوو
 ده گه پين و نايانه وئ راستيه کان بزنان يان ده يزنان به لام له بهر
 مه رامي پووچی خو يان له خه لکی ده شارنه وه، بويه ئيمه ش وه کو
 خه مخور يکی ئاييني حه ق و دادپه روه ری (ئيسلام) هه ولمان داوه
 له م چه ند دي ره دا وه لام يکی کورت و پوختی ئه و که سانه بده ينه وه
 که له مه سه له ی ميراتي ئافره تدا ره خنه له ئيسلام ده گرن، له
 خوا ی گه وره داوا کارين پرينموونی ئه و که سانه بکات و له و سهر
 لي شيواوييه رزگار يان بکات که تييدا نقوم بوونه .

حاله ته کانی ميراتگری ئافرهت له ئيسلامدا

خوينه ری به ريز: لي ره دا ته نها باسی چه ند حاله تيک ده که ين له و
 حاله تانه ئه مه ش بو ئه وه ی روونی بکه ينه وه که ني رينه له هه موو

حاله تیکدا دوو ئه وهندهی میینه نابات، به لکو جاری واهیه
 میینه دوو ئه وهندهی نیرینه دهبات و جاری واهیه به یه کسانی
 میرات ده بن و جاری واش هیه میینه میرات دهبات و نیرینه
 نایبات، بویه حالته کان بهم شیویه پروون ده کهینه وه:

۱. لهم حالته دا نیرینه دوو هیندهی میینه دهبات ئه مهش
 کاتیك ده بیټ که پیاویك بمریت و ته نها کور و کچ وه کو میراتگر
 له دوای خوئی به جی بهیلت و وه کو خوی گه وره فه رموویه تی:

﴿لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِيَيْنِ﴾ [النساء: ۱۱].

حیکمه ته که شی له وه دایه که ئیسلام ره چاوی پیویستی هه ریه که
 له نیرینه و میینهی کردووه و هه ندیک مافی به پیاو داوه و
 ئه رکیشی له سهر داناوه به لام ئا فره تی له زور لهم ئه رکانه
 به خشیوه بو نمونه کاتیك کچ بیټ باوک یان برا به خیوی ده کات،
 وه کاتیك میرد بکات میرده کهی به خیوی ده کات به لام به
 پیچه وانه وه نیرینه تا وه کو گه نج بیټ ده بی سهرمایه کو بکاته وه
 بو پیکه وه نانی خیزان، وه کاتیكیش خیزان پیکه وه ده نیټ ده بیټ
 بزئیوی خیزان و مندال بدات، ئایا لهم حالته دا دادپه روه ریه
 هه ردوویان وه کویه ک میراتی ببهن له کاتیكدا ئه رکی سهرشانی
 پیاو زور قورستره وه که له هی ئا فره ت ؟.

۲. خوی گه وره ده فه رموویټ:

﴿وَلَا بَوَّيْهِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِنْ كَانَ لَهُ وَوَلَدٌ﴾ [النساء: ۱۱].

واته: نه‌گهر مردوو‌ه‌که مندالی له پاش به‌جی‌ما‌بوو نه‌وه باب و دایکی (مردوو‌ه‌که) هه‌ریه‌کیکیان شه‌شیه‌ک (۱ / ۶) ی ده‌به‌ن له‌وه‌ی که (مردوو‌ه‌که) به‌جی‌یه‌یشتوو‌ه له مال و سامان .

له‌م حاله‌ته‌دا ده‌بینین باوک و دایک وه‌کو‌یه‌ک میراتی ده‌به‌ن به بی‌ره‌چاو‌کردنی مینایه‌تی و نیرینایه‌تی .

۳. خوای‌گه‌وره ده‌فه‌رمو‌ییت:

﴿وَإِنْ كَانَ رَجُلٌ يُورَثُ كَلَالَةً أَوْ امْرَأَةً وَلَهُ أَخٌ أَوْ أُخْتٌ فَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا

السُّدُسُ﴾ [النساء: ۱۲].

واته: نه‌گهر پیاویک یان ئافرته‌تیک مردوو نه باوکی هه‌بوو نه مندال و برایه‌ک یان خوشکیکی دایک و باوکی هه‌بوو، نه‌وه هه‌ریه‌کیکیان شه‌شیه‌کی (۱ / ۶) ی بو‌ه‌یه .

له‌م حاله‌ته‌شدا ده‌بینین خوشک و برای دایکی وه‌کو‌یه‌ک میرات ده‌به‌ن ویه‌کسانن .

۴ . خوای‌گه‌وره ده‌فه‌رمو‌ییت:

﴿ فَإِنْ كُنَّ نِسَاءً فَوْقَ ائْتَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ ﴾ [النساء: ۱۱].

واته: ئەگەر دوو ئافرەت و زیاتر بوون ئەو دەو سێیەک (۳ / ۲) ی ئەو دەو مردوو ئەو بە جێی هێشتوو بە میراتدەگرن .

بۆ نمونە: ئەگەر پیاویک مرد و ژنیکی و دوو کچ و بڕایەکی لە پاش بە جێما، میراتەکی بەم شیوەیە دابەش دەکری: ژنەکی هەشتیەک (۱ / ۸) وەر دەگری، دوو کچەکی دوو سێیەک وەر دەگرن (۲ / ۳)، بۆی مردوو ئەو کە دەکاتە مامی کچەکان ئەو دەمی نییە و لە میراتیەکە بۆ ئەو دەبیەت کە دەکاتە (۵ / ۲۴)، لێرەدا هەریەکێک لە کچەکان نزیکەکی دوو قاتی مامیان وەر دەگرن، واتە لێرەدا مێینە دوو ئەو ئەو نێرینە وەر دەگری! (فەل من مدکر) .

۵ . ﴿ وَإِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ ... ﴾ [النساء: ۱۱] .

واته: وە ئەگەر کچە میراتگرە کە هەر یەکێک بوو ئەو نیو دەو میراتیەکە هی ئەو . بۆ نمونە: ئەگەر ژنیکی مردوو کچیک و مێردەکی لە پاش بە جێما، ئەو کچەکی نیو (۱ / ۲) ی میراتیەکە دەبات، مێردەکەشی کە دەکاتە باوکی کچەکی چواریەک (۱ / ۴) دەبات .

کهواته لیږه شدا میینه که کچیکه دوو ئه وهنده ی نیرینه یه که ده بات که باوکیه تی .

له پاش باسکردنی هه ندیک له حالته کانی میراتی ئافره ت له ئیسلامدا بۆمان ده رکهوت که ئه وهی نه یارانی ئایینی ئیسلام پپیان وابوو بنچینه یه کی گشتی میرانگرتنی ئافره ته ﴿لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِيْنَ﴾ [النساء : ۱۱].

وا نییه و ئه وان به هه له لیی تیگه یشتون .

ئه نجام

لیږه دا به کورتی خشته یه کی بیرکاریانه تان بۆ ده خه ینه پروو سه باره ت به میراتی ئافره ت له ئیسلامدا :

۱ . ته نها له چوار حالته دا ئافره ت نیوه ی پیاو ده بات له سه رجه م مه سه له کانی میراتدا .

۲ . له چه ندین حالته دا ئافره ت و پیاو به یه کسانی میرات ده بن وه کو پپیشتر باسما ن کرد .

۳ . له ده (۱۰) حالته یان زیاتریشدا ئافره ت له پیاو زیاتر میرات وه رده گریت .

۴ . چەند حالەتتیکیش هەن که تئیدا ئافرەت میرات دەبات بەلام
پیاوانی هاوتای وهکو (خوشک و برا، نه‌نک و باپیر) میرات نابەن

کۆتایی:

پاش ئەم توێژینه‌وه کورته بۆمان دەرکەوت که ئایینی ئیسلام
تەواو و بی‌هەلەیه و له‌هەر لایه‌نیکه‌وه تۆمەتی ئاراسته بکریت
به‌هۆی پوو‌نکردنه‌وه‌ی ئەو لایه‌نه‌وه کاملی و بی‌خه‌وشیه‌که‌ی
زیاتر و زیاتر جیگیر (اثبات) دەبیت و نه‌یارانی ئەم دینه
حه‌قه‌ش تهنه‌ها پرسیوایی و پوو‌رەشییان بۆ دەمینیته‌وه .

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين.

بلا‌وکردنه‌وه‌ی: ساینی ئاشتی (السلام)

<http://www.ashtyk.com>